

PIONIER PARAMEDISCHE WETENSCHAPPEN NEEMT AFSCHEID

Toen het UMC St Radboud in 1999 aan prof.dr. Rob Oostendorp vroeg of hij bijzonder hoogleraar wilde worden, hoefde de Nijmegenaar niet lang na te denken. Een ziekenhuis dat topklinische zorg biedt, moet tevens investeren in de kwaliteit van zorg nadat de patiënt is ontslagen. Daar hoort ook de paramedische zorg bij: thuis, in een verpleeghuis of in een revalidatiecentrum. Op 2 maart a.s. houdt hij zijn afscheidsrede. 'Over de horizon van de paramedische zorg'.

RIETJE VAN VLIET

'Wat betekent Evidence Based Practice als je kennis niet verspreidt of toepast?' Deze nuchtere woorden komen van prof.dr. Rob Oostendorp, bijzonder hoogleraar Paramedische Wetenschappen. Founding father van het Paramedisch Onderzoek Centrum UMC St Radboud en drijvende kracht bij de positionering hiervan in het onderzoeksinstituut Nijmegen Centre for Evidence Based Practice (NCEBP). 'Je kunt mooie richtlijnen opstellen, maar die hebben pas zin als je ook aandacht schenkt aan de implementatie.' Deze uitspraak tekent Oostendorp ten voeten uit. Hij plaatst kanttekeningen bij de trend om wetenschappers slechts te beoordelen op het aantal publicaties in toptijdschriften. Onderwijs en Nederlandstalige publicaties tellen nauwelijks mee. Oostendorp is een kwaliteitsman. Iemand die voortdurend bezig is met de kwaliteit van de paramedische zorg. Bij zijn leeropdracht hoort het zoeken naar nieuwe effectieve en doelmatige diagnose- en behandelmethoden. Maar aan iedere onderzoeker stelt hij de vraag hoe die methoden over te brengen in de dagelijkse praktijk. 'Ja', geeft hij grif toe, 'ik ben ook een onderwijsman.'

Canisiaan

Aanvankelijk had Oostendorp niets met gezondheidszorg. Hij wilde naar de Witte Paters in voormalig Belgisch Congo, net als heerom Frans. Zijn vader hield hem tegen en stuurde hem naar het Canisius College. Toch leidde het gymnasiumdiploma niet tot een universitaire studie. Althans, toen niet. 'Ik wilde naar de opleiding Heilgymnastiek en Massage', vertelt hij over de voorloper van de huidige hbo-opleiding Fysiotherapie. Het was een in-service opleiding aan de Sint-Maartenskliniek. Nadat hij ook de cursus Fysiotherapie had afgerond, mocht hij zich in 1968 officieel fysiotherapeut noemen.

'Je moet naast kennis-ontwikkeling altijd investeren in het verspreiden en toepassen van kennis'

Aan Oostendorps carrière is de geschiedenis van het vakgebied af te lezen. Als 24-jarige ging hij aan de slag bij het toenmalige Radboudziekenhuis. Gerard Worm, hoofd van de afdeling Fysiotherapie, liet hem werken in de neurologische kliniek van professor Prick. 'Ik maakte kennis met ziektebeelden waarvan ik geen weet had. Ik wist soms echt niet wat te doen met patiënten met Parkinson, MS of spierziekten.' Die onwetendheid kwam ook doordat fysiotherapie in wetenschappelijke zin nog in de kinderschoenen stond. Richtlijnen voor onderzoek en behandeling ontbraken. 'Het was één grote ontdekkingstocht. Wat ik met de patiënten deed, zat dicht tegen lichamelijke oefening aan. Door ze te laten bewegen en oefenen probeerde ik te ontdekken wat ze nog wel konden.'

Ook in het voormalige Maria Ziekenhuis in Tilburg en het Sint-Joseph Ziekenhuis in Veghel bleef de neurologie zijn aandacht trekken. Daarnaast werkte hij als docent bij de Bredase opleiding Fysiotherapie. Honderden fysiotherapeuten hebben bij hem de vakken bewegingstherapie, en onderzoek en behandelen gevolgd. 'Ik zocht naar de

systematiek in ons vak om het overdraagbaar te maken. Ik wilde praktijkkennis omzetten in een structuur die de basis kon vormen voor het professioneel handelen. In de jaren zeventig was er nog weinig over bekend.'

Pionieren

Het was pionieren. Er was veel praktijkkennis beschikbaar en er verschenen wetenschappelijke artikelen. 'Maar professionals veranderen hun handelen niet vanzelf!' Oostendorp wordt ineens fel. 'Je moet naast kennisontwikkeling altijd investeren in het verspreiden en toepassen van kennis. Anders heeft het ontwikkelen van nieuwe kennis geen zin.' Oostendorp besloot zelf een aantal pijlers te plaatsen onder de brug tussen praktijk en wetenschap. Omdat de Nederlandse universiteiten voor hem geen aanbod hadden, viel de keuze op Revalidatiewetenschappen aan de Vrije Universiteit Brussel. In hoog tempo rondde hij daar zijn studie af, gevolgd door een promotieonderzoek in Nijmegen. 'Ik wilde weten waaraan de complicaties bij patiënten met nekpijn waren te wijten, nadat ze door een manueel therapeut waren behandeld. Zulke ernstige bijwerkingen van een behandeling, dat kon toch niet goed zijn?'

De manuele therapie bleek bijzonder actueel. In 1989 werd Oostendorp benoemd tot hoogleraar Manuele

Therapie in Brussel. De belangstelling voor deze universitaire opleiding was gigantisch. Ook uit Nederland. Het was voor hem dé uitdaging om te laten zien dat het vak thuis hoort in het universitaire onderwijscurriculum.

Oostendorp werd tegelijkertijd wetenschappelijk directeur van het Nederlands Paramedisch Instituut (NPI) in Amersfoort. Ook daar klonken de begrippen kennisontwikkeling, kennisverspreiding en kennistoepassing als een mantra uit zijn mond. Ruim vijftien jaar heeft hij daar zijn stempel kunnen drukken op de ontwikkeling van de paramedische zorg. Op het hoogtepunt van het bestaan van dit kenniscentrum werkten er zo'n tachtig medewerkers. Maar toen het ministerie VWS de subsidiekraan dichtdraaide en het instituut de markt op moest, was het NPI genoodzaakt tweederde van het personeel naar huis te sturen. 'Het jaar 2004 was voor mij een absoluut dieptepunt.'

Erehoogleraar

Inmiddels is Oostendorp een aantal werkzaamheden aan het afronden. In Brussel is hij bij zijn afscheid tot 'erehoogleraar' benoemd. Binnenkort gaat hij het NPI verlaten en ook het UMC zegt hij – formeel – vaarwel. Zolang de opvolging nog niet geregeld is, neemt Ria Nijhuis-van der Sanden de honneurs waar en blijft hij in de buurt. De nieuwe hoogleraar komt eraan. Ook wil hij zijn twaalf promovendi tot aan hun promotie begeleiden.

Maar het is wel tijd om te gaan, vindt hij. 'Ook ik moet over de horizon heen kijken. Er staat een nieuwe generatie voor de deur.' Oostendorp heeft zich voorgenomen meer tijd aan zijn familie te besteden. Fietsen met kleinzoon Thijmen: hij kan zich nauwelijks iets beters voorstellen. Er wachten ook enkele serieuzere werkzaamheden. 'Ik wil iets in het pastoraat doen. Er is zoveel behoefte aan een warm woord, zeker bij stervensbegeleiding. Misschien kan ik in onze parochie iets betekenen bij avondwakes of uitvaartdiensten.' Oostendorp grinnikt. 'Had ik eigenlijk niet toch naar de Witte Paters in Congo gemoeten?' ■

Foto: Flip Franssen

Vervolg van pagina 1

Klinisch onderzoek: scherper profiel, sterkere integratie

De vroegere hoofdprogramma's zweefden eigenlijk door de organisatie. Nu zijn ze verankerd in de lijn die loopt van Raad van Bestuur naar de afdelingen. Door hun deelname aan het clusterbestuur kunnen de instituutdirecteuren niet alleen het onderzoeksperspectief inbrengen, maar worden ze ook medeverantwoordelijk voor patiëntenzorg en onderwijs. Omgekeerd wordt het clusterbestuur medeverantwoordelijk voor het onderzoek. Dat is integratie in optima forma.'

De vier onderzoeksinstituten komen in de plaats van de vijf hoofdprogramma's. De onderdelen van het hoofdprogramma 'Hart, long en vaatziekten' gaan op in de andere instituten. Samen met de reeds bestaande onderzoeksinstituten NCMLS (Nijmegen Centre for Molecular Life Sciences) en NCEBP (Nijmegen Centre for Evidence Based Practice) ontstaan verschillende invalshoeken, waarbij de kruispunten de vruchtbaarste plekken vormen.

De oprichting van de instituten is geen vrijblijvende actie, benadrukt de Raad.

Onderzoek buiten de instituten hoeft niet op ondersteuning

Foto: Frank Muller

te rekenen. Ook binnen de instituten is verdere concentratie gewenst. Ruiter: 'Dat betekent dat elk instituut een beperkt aantal profilerende thema's benoemt, met de daarbij behorende onderzoekers. Deze zogenaamde Principal Investigators zien we als de pijlers van het UMC-onderzoek.' De Raad van Bestuur wil ook een stevig stimuleringsfonds inrichten waaruit nieuwe onderzoeksinitiatieven worden gefinancierd. Ruiter: 'Wetenschappelijk onderzoek is niet topsport. Je moet zorgen dat je topspelers in huis hebt en haalt, en dat die toppers de kans krijgen om te presteren. Dat is het klimaat dat we met onze plannen nastreven.' ■